

The Chasidic Perspective

Jewish Customs

Likutei Sichos volume 1 page 244

A Jewish custom is not "just" a custom; this is what makes us unique. The customs are what make our children recognize that they are Jewish, that they are special.

ה. מה נשתנה:

סדר ארבע הקשיות על-פי מנהג חב"ד הוא: "מטבילין", "מצה", "מרור" ו"מסבין".

ולכאורה אינו מובן: הרי סדר זה אינו מתאים לא על-פי חשיבות הענינים, ולא על-פי סדר הדברים שהבן רואה קדם.

על-פי חשיבות הענינים - ה"ה צריך להיות: א) "מצה" - חיוב מדאורייתא. ב) "מרור" - מדרבנן (בזמן הזה). ג) "מסבין" - שמבטא את ענין החרות, ורק לבסוף "מטבילין" - שהוא מנהג בלבד.

על-פי הדברים שהבן רואה קדם - הרי "מטבילין" ה"ה צריך להיות או לגמרי לבסוף (כיון שהעקר הוא טבול שני), או על כל פנים לאחר "מסבין", שהרי "מסבין" הוא בשעת הקדוש, עוד קדם טבול ראשון.

ו. ישנם האומרים, שמצות דאורייתא צריכים לקיים בתקף עד מסירות נפש. גם מצוות דרבנן צריכים להיות בתקף, להיותם נכללים במצות "לא תסור" (וכמו שהאר"י הרמב"ם בענין הגדרים, הסגים ובפרט המצוות דרבנן שהם בכלל לא תסור), אבל מנהגים - הרי אם אפשר לקיים בקלות, "מהיכי תתי", אבל למסור נפשו עליהם - אין מחיבים.

יתרה מזו טוענים הם: בשעה שצריכים לחנך ילדים בדרך התורה, וקשה ביותר להצליח לפעל הכל - הרי לפעמים כדאי לומר ("צו פארקוקון") על מנהגים, ולהתמסר רק להחדיר בהם תקף בענינים עקריים.

על כן היא ההוראה מסדר הקשיות: הדבר הראשון שהבן שואל, הדבר הראשון שהוא מבחין בו ושעושה עליו רשם - אינו ענין של דאורייתא או דרבנן, אלא מנהג ישראל, הוא הצד את עיניו ("פארכאפט זיין אויג"), ויש לו עליו ההשפעה הגדולה ביותר.

אם הנהגתו של הילד והנהגה מסביבו תהיה בדומה לסביבה הלא-יהודית, הרי אפילו אם תהיה לו קביעות ללמד תורה, הוא יתפלל ויקים מצוות וכו', מכל מקום, מכיון שבהנהגתו הרי הוא דומה לסביבתו, לא נכר עליו שהוא יהודי, ולא נרגש אצלו הענין ד"המבדיל" . בין ישראל לעמים", "אתה בחרתנו מכל העמים" - הרי זה מביא לידי כך, שגם בהמצוות שמקיים ובהתורה שלומד, לא נרגשת הקדשה הנדרשת.

וכאשר חסר בהיסוד - קדשת התורה וקדשת המצוות - אפשר שבמשך הזמן יחסר אצלו, חס ושלום, גם בקיום המצוות בפעל.

ז. מלבד זאת שמנהגי ישראל עצמם הם תורה, כמאמר "מנהג ישראל תורה היא" (ואפילו מנהג נשים), ואם כן, אין לשקל מה חשוב יותר, כמו שכתוב "ארח חיים פן תפליס", ובמילא אסור לוותר על שום דבר - הנה לבד זאת, היסוד הראשון של חנוכה הוא: שהילד ידע שהוא שונה מהאחרים, שיידע שהוא יהודי. וזאת מקבלים בעקר על-ידי מנהגי ישראל. מנהגים בולטים לעין ("ווארפן זיך אין די אויגן"); הם בעקר חורטים בו את ההרגש ד"אתה בחרתנו מכל העמים", שמזה בא הענין ד"וקרבתנו מלכנו לעבודתך" - היסוד והקיים דכל התורה.

וכמאמר רז"ל: "גדולה שמושה יותר מלמודה".

ח. כאשר מחנכים את הילדים כדבעי, ומלמדים אותם שגם "מנהג ישראל תורה היא", וצריכים למסור נפשם על כך - אזי אומרים: "עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' אלקינו משם ביד חזקה ובזרע נטויה";

וכן גם עתה, "כימי צאתך מארץ מצרים" - מבלי הבט על החשך כפול ומכפול דהגלות, יוציאנו "מאפלה לאור גדול", "ונודה לך שיר חדש", לא "שירה חדשה" לשון נקבה, אלא "שיר חדש" לשון זכר, שתהיה הגאלה השלימה והאמתית שאין אחריה גלות, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.